

LUNDS
UNIVERSITET

Att vara eller inte vara borgerlig.

En begreppshistorisk analys av idédebatten före, under och efter Alliansen.

Abstrakt

Följande uppsats är en begreppshistorisk textanalys av begreppet borgerlig. Mer specifikt undersöks frågeställningen “Hur används begreppet borgerlig inom den borgerliga politiska diskursen i Sverige?” under tidpunkterna före, under och efter Alliansen, med syfte att analysera hur begreppets betydelse har förändrats över tid. Informationen är utomvetenskapligt intressant eftersom begreppet används flitigt i den svenska politiska debatten, men ofta utan att den tilltänkta innebörden förklaras. Artiklar i de borgerliga tidskrifterna Magasinet Neo, Svensk Tidskrift och Timbros Smedjan fungerar som källmaterial. Analysen genomförs både synkront och diakront med Quentin Skinners begreppshistoria som teoriram. I slutsatsen hävdas att borgerlig som politisk beteckning inte alltid har varit en självklarhet, men att begreppet efter en retorisk manöver har blivit mer positivt värdeladdat över tid. Begreppet är mångfacetterat och kan med fördel delas upp i underrubrikerna idé, i vilken bland annat ideologierna liberalism och konservatism ingår, samt identitet, som framförallt berör klass, estetik och kultur.

Nyckelord: borgerlig, borgerlighet, begreppsanalys, Skinner, liberal, konservativ, Alliansen, Magasinet Neo, Svensk Tidskrift, Smedjan

Innehållsförteckning

Abstrakt	1
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte	5
1.4 Frågeställning	5
1.5 Avgränsning	6
2. Teoretiskt ramverk	7
2.1 Begreppshistoria och Koselleck	7
2.2 Cambridgeskolan	7
2.3 Definition	8
3. Metod	10
3.1 Kvalitativ textanalys	10
3.2 Begreppshistorisk metod	10
3.3 Metodologiska utmaningar	10
4. Material	12
4.1 Magasinet Neo	12
4.2 Svensk Tidskrift	12
4.3 Timbro, Smedjan	12
4.4 Om skribenterna	13
5. Analys	14
5.1 Före Alliansen	14
5.2 Under Alliansen	15
5.3 Efter Alliansen	21
6. Slutsats	25
7. Källförteckning	27

1. Inledning

Från köpman, till akademiker, icke-socialist, alliansanhängare, liberalkonservativ och kanske även populist. Vem är borgerlig? Vad är borgerlig politik? Är det borgerliga bara politiskt eller också en identitets- och klassmarkör? Har det förändrats över tid? Allt detta kommer att diskuteras i följande uppsats.

1.1 Bakgrund

Begreppet borgerlig kan härledas till termen borg i betydelsen stad. Borgare användes förr som benämning för köpmän och hantverkare som bodde i just staden. Under 1700- och 1800-talen kopplades gruppen samman med den kapitalism av vilken de fått gott om pengar. Under tidigt 1900-tal kom borgerligheten att bli en dominerande del av det västeuropeiska samhälls- och kulturlivet (Harrison 2014).

I centrum för borgerlighetens tankesätt stod individen och dennes egenskaper. En god borgerlig person skulle vara självdisciplinerad, bildad och ha en god förmåga att skilja på privat och offentlig sfär. Till skillnad från adeln hushöll man med resurser, men till skillnad från arbetaren kunde man planera inför framtiden. Dygderna och livsstilen betraktas som borgerlig kultur än idag, men under tidigt 1900-tal mötte det nya sättet att leva mycket kritik från vänster. Socialister menade att borgerliga hade blivit slavar under kapitalismen och begreppet borgerlig kopplades samman med en nidbild som långtifrån alla ville förknippas med (Harrison 2014).

I takt med att borgerligheten växte fram blev det även intressant att studera och definiera gruppen. Ett känt sådant exempel är klassificeringen av näringslivsborgenskap och bildningsborgenskap. De man kallade för näringslivsborgare var kapitalister som arbetade inom verksamheter som fabriker, banker och handel. Bildningsborgarna var tjänstemän, akademiker och andra som visserligen ansågs befinna sig rent kulturellt högt upp inom samhällshierarkin, men som inte var särskilt bemedlade för det (Harrison 2014).

Borgerligheten var helt enkelt inte en homogen grupp och politiskt samlade den både liberaler och konservativa. Under svenskt 1900-tal var dessa ideologier långt ifrån ense i många frågor. Men när arbetarrörelsen växte sig stark i Västeuropa, och kanske särskilt socialdemokratin i Sverige, utgjorde liberaler och konservativa opposition. Om det inte hade

varit för Socialdemokraternas enormt långa maktinnehav är inte troligt att liberala, konservativa, kristdemokratiska och agrarpolitiska partier skulle kunna buntas ihop till ett block (Harrison 2014). Någorlunda ense var de däremot i frågor som rör skyddandet av rättsstaten och synen på politiken som ett ramverk snarare än ett medel för förändring (Johansson 2013).

Idéhistorikern Svante Nordin gör skillnad mellan två olika typer eller faser av modern politisk teori, och i förlängningen västerländska partier. Den tidigmoderna fasen betraktar politiken som ett kontrakt medan den senmoderna betraktar politiken som ett projekt (Nordin 2017, s.181). Både svenska liberala och konservativa partier faller in under den typ som ser politiken som ett kontrakt. Socialdemokraterna – och på senare tid Sverigedemokraterna – tillhör båda gruppen som betraktar politiken som ett projekt för samhällsomvandling (Johansson 2013).

Valet 1976 bröt med fyrtio år av socialdemokratiskt maktinnehav. Men samarbetet mellan de borgerliga partierna i regeringen präglades av motsättningar. Mellan 1982 och 1991 styrde Socialdemokraterna landet igen. Under mandatperioden 1991-1994 lyckades Carl Bildt formera en borgerlig regering, men även den präglades av motsättningar – till och med i omfattningen att centerledaren Olof Johansson lämnade regeringen. Treårsperioden följdes av Socialdemokratiskt styre mellan 1994 och 2006 (Teorell m.fl. 2020, s.53-56).

Allianssamarbetet som skapades 2004, med den nyvalde moderata partiordföranden Fredrik Reinfeldt i täten, gjorde att de borgerliga partierna närmade sig varandra. Bland annat omprövade Nya Moderaterna sin politik för att röra partiet mot mitten och på så sätt attrahera andra än typiska borgerliga kärnväljare (Pihlblad 2012, s.178, 294). Alliansen vann valet 2006 och lyckades bilda den första majoritetsregeringen i Sverige sedan 1981. Efter valet 2010 lyckades kvartetten behålla makten, men 2014 förlorades densamma (Teorell m.fl. 2020, s.166-167).

Inför valet 2018 gick de borgerliga partierna till val tillsammans, men Sverigedemokraterna hade hunnit bli en verklig maktfaktor som partierna förhöll sig olika till. Därefter slöts det så kallade Januariavtalet, mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna (Teorell m.fl 2020, s.66-68,170). Januariavtalet föll under mandatperioden och Liberalerna anslöt sig till den moderata och kristdemokratiska hållningen till

Sverigedemokraterna (SVT Nyheter 2021). Sedan valet 2022 sitter Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i det som nu kallas för en borgerlig regering. Utanför regeringen finns samarbetetspartiet Sverigedemokraterna, som är större än regeringens största parti Moderaterna (Rajala 2022). Nu, när de forna allianspartierna inte längre tillhör samma sida av politiken, har en ny diskussion om begreppet uppstått. Medan vissa som kallar sig borgerliga anser att politiken som förs nu inte är borgerlig, menar andra att det inte går att kalla sig borgerlig och samtidigt föredra att samarbeta med Socialdemokraterna (Aftonbladet 2022).

1.2 Problemformulering

Begreppet borgerlig används ofta i den svenska politiska debatten. Inte minst av dem som betraktar sig som borgerliga själva. Sällan förklaras dock vad som menas med begreppet, varför man föredrar det, eller kanske avstår från att benämna sig som detsamma.

Det är ett problem inte minst eftersom begrepp är mångtydiga ord. De kan innehålla hur många olika erfarenheter, uppfattningar och definitioner som helst. Med en begreppshistorisk studie kan kontext, nyanser och förklaringar tydliggöras (Kurunmäki & Marjanen 2018 s.179). Informationen är inomvetenskapligt relevant eftersom det inte är ett särskilt undersökt forskningsfält men även utomvetenskapligt intressant eftersom begreppet används så ofta i det politiska samtalet, men ofta utan att den tilltänkta innebörden förklaras.

1.3 Syfte

Begreppet borgerlig har utvecklats och förändrats över tid. Vi undrar specifikt hur begreppet har använts inom den svenska borgerliga diskursen från den tid då det inom och i nära anslutning till partierna började diskuteras huruvida man skulle beteckna sig som borgerlig. Den informationen säger oss inte bara mycket om begreppets innehåll vid olika kontexter, utan också om resonemangen och den retoriska bakom användningen under olika tidpunkter.

1.4 Frågeställning

Hur används begreppet borgerlig inom den borgerliga politiska diskursen i Sverige?

- En begreppshistorisk analys av idédebatten före, under och efter Alliansen.

1.5 Avgränsning

Vi har gjort två huvudsakliga avgränsningar. För det första har vi valt att undersöka hur begreppet diskuteras inom den borgerliga diskursen och inte hela den politiska diskursen i stort. Det beror på att vi anser att begreppet diskuteras på en djupare nivå inom borgerliga kretsar. Det handlar också om att vi anser att det är mer intressant vad människor som själva benämner sig som, eller står nära, borgerliga fyller begreppet med. Vad de säger om begreppet är dessutom närmare vad borgerliga politiska partier skulle anse att begreppet innebär, än om man hade frågat en utomstående eller till och med aktiv motståndare.

En nyfiken läsare kan fråga sig varför vi studerar hur begreppet används inom den borgerliga diskursen snarare än att mer specifikt titta på hur borgerliga politiska partier använder begreppet. Dessvärre är det väldigt sällan som de borgerliga politiska partierna använder ordet borgerlig i sina egna publikationer och än mer sällan förs en intellektuell diskussion om vad man fyller begreppet med för innehåll.

För det andra har vi avgränsat oss till en bestämd tidsperiod. Eftersom vi intresserar oss för begreppets utveckling på senare tid har vi valt att dela upp analysen i delarna före, under och efter Alliansen. Rubrikerna skildrar vårt sätt att tänka, men den undersökta tidsperioden stämmer också väl överens med vad som beskrivs som den tid från vilken de borgerliga partierna fördjupade sitt samarbete. Det lade i sin tur grunden för den tid som beskrivs som blockpolitikens tid, i vilken allianssamarbetet utgör en central del (Teorell m.fl 2020, s.53). Mer exakt rör kategorin "före Alliansen" hur begreppet användes under 1970- och 80-, samt även kort in på 90-talet. Rubriken "under Alliansen" behandlar begreppets innehåll från 2006 till 2018, då samarbetet på nationell nivå förklarades avslutat. Rubriken "efter Alliansen" täcker perioden från Alliansens dödförklaring till idag.

2. Teoretiskt ramverk

Vi har valt att använda oss av Quentin Skinner och Cambridgeskolan som teoriram – men eftersom begreppshistoria inte bara är en metod, utan ett tankesätt som innehåller olika teoretiska antaganden, kommer vi också att redogöra för Reinhart Kosellecks huvudsakliga tankar. En del går i linje med Skinners teori, annat fungerar som komplettering och ytterligare en del kommer inte att behandlas av oss.

2.1 Begreppshistoria och Koselleck

Den tyske historikern Reinhart Koselleck betraktas som grundaren av den begreppshistoriska metoden. Han såg språket som ett historiskt fenomen och menade att begrepp behöver undersökas utifrån sin kontext – eftersom användandet av samma begrepp kan syfta på olika saker över tid. Begrepp uppstår när ord och idéer, handlingar och socioekonomiska strukturer möts – och de är alltid mångtydiga. Begreppen kan förstås som navigeringsinstrument genom historien, varför deras betydelse under tid är vetenskapligt intressant (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.179-181).

Idén bakom Kosellecks metod är inte att nå objektiva svar utan att ge nya perspektiv på historiska skeenden. Varje begrepp har en specifik tidsbunden horisont, vilket gör att dess betydelse och användning är begränsad till denna historiska period. Koselleck hävdade att förändrade uppfattningar av begrepp är nära kopplade till bredare historiska och sociala förändringar. För att kunna forska på begrepps betydelse menade han att det krävs en synkron analys som undersöker hur begreppet används i sin kontext samt vilka andra begrepp som använts i relation till begreppet. Koselleck menade också att det krävs en diakron analys, i vilken man klargör historiskt hur begreppet har utvecklats över tid (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.180-183).

2.2 Cambridgeskolan

Quentin Skinner, och den så kallade Cambridgeskolan, förespråkar en kontext-lingvistisk metod för att studera begrepp. Han är alltså mindre intresserad än Koselleck av att studera historisk förändring (diakron analys), och mer intresserad av retoriska strategier i enskilda historiska händelser (synkron analys). Gemensamt har Skinner och Koselleck intresset för

vad begreppen har betytt för historiska aktörer och därmed även ambitionen att undvika anakroniska förklaringar (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.186-187).

Skinner analyserar historisk text som språkhandlingar. Metoden liknar språkfilosofi och mer specifikt J.L. Austins språkhandlingsteori (speech act theory). Skinner följer Austins distinktion mellan tre aspekter av en språkhandling: den lokuta, illokuta och perlokuta. Det är den illokuta aspekten som Skinner har intresserat sig mest för, alltså intentioner, retoriska manöver och poänger med användningen av begrepp (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.187). Även vi kommer att fokusera på den illokuta aspekten eftersom den är nära kopplad till vår frågeställning.

Både Skinner och Koselleck intresserar sig för när det sker försök att ändra begrepps betydelse. Det kan till exempel handla om den legitimeringsstrategi som kallas för retorisk omskrivning eller retorisk manöver. Den går ut på att aktörer i den politiska debatten omtolkar begrepp genom att beskriva deras historier på nya sätt. Positivt laddade termer kan användas för att hänvisa till negativt laddade värden och på samma sätt kan negativt laddade begrepp, som till exempel borgerlig har räknats som ibland, användas för att beskriva redan positivt laddade värden. Vid undersökning av retoriska omskrivningar får man både syn på begreppens förändrade innehåll och deras förändrade tillämpningssammanhang (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.189-190). Vid studier av ideologier och ismer framkommer ibland att ismerna har skapats för att uttryckas som motsatsord. Begreppet borgerlig inte är en ism, men det går att betrakta som ett begrepp som rent synkront ofta har använts som motsatsord (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.204-205).

2.3 Definition

Det finns få tydliga definitioner av begreppet borgerlig, vilket i sig kan betraktas som en god anledning att genomföra en begreppshistorisk analys. Nationalencyklopedin definierar ordet borgerlig på nedanstående vis. Den text som finns på hemsidan är längre än så, men vi har valt ut den del som är en faktisk definition. Det är viktigt att ha en hyfsad ram att luta sig mot i analysen, även om undersökningen går ut på att analysera olika definitioner av begreppet.

Definition borgerlig

“Borgerlig, i nordisk politik sedan 1900-talet synonym till icke-socialistisk, i Sverige främst med avseende på Centerpartiet, Liberalerna, Moderata samlingspartiet och deras föregångare” (Nationalencyklopedin).

3. Metod

Vi ska göra en begreppshistorisk analys, vilken är en del av paraplybegreppet textanalys. Den begreppshistoriska utgångspunkten är att begrepp är ständigt omtvistade och att förändringar av begrepp spelar roll för samhällsutvecklingen. En begreppsförändring speglar en historisk utveckling, men förskjutningar av begrepp är också drivande krafter för samhällelig förändring. Genom begreppshistorisk metod kan man studera hur begrepp har förändrats under såväl korta som långa tidsperioder och både historiska och samtida texter kan användas (Bergström och Boréus 2018, s. 25).

3.1 Kvalitativ textanalys

Vi kommer att genomföra en kvalitativ textanalys av källmaterialet. Metoden används när målet är att på ett systematiskt vis undersöka och tolka den information som finns i texten. Syftet med en kvalitativ textanalys är att förstå innebörden, betydelsen och kontexten av den undersökta texten (Bergström & Ekström 2018, s. 290). I den här uppsatsens fall är det relevant eftersom vårt källmaterial består av ett begränsat antal texter. För att komma åt vår frågeställning behöver vi kvalitativt analysera materialet för att därefter sortera ut centrala beskrivningar och resonemang.

3.2 Begreppshistorisk metod

Även om olika begreppshistoriker intresserar sig olika mycket för den synkrona och diakrona analysen måste begreppshistoriska studier, åtminstone enligt de statsvetenskapliga docenterna Jussi Kurunmäki och Jani Marjanen, innehålla båda delarna (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.196). Vi har valt att ansluta oss till den uppfattningen. Det är också av den anledningen som vi har redogjort för Kosellecks tankar om diakron analys.

3.3 Metodologiska utmaningar

En förutsättning för en begreppshistorisk analys är att det man analyserar är ett begrepp. Den begreppshistoriska litteraturen gör skillnad på ord och begrepp. Skinner menar till exempel att det är fullt möjligt att behärska ett begrepp utan att känna till det rätta ordet. Koselleck menar som nämnt att ett ord kan vara entydigt medan ett begrepp alltid är mångtydigt (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.206-208). Vi känner oss bekväma med att termen borgerlig

är tillräckligt mångfacetterad för att kunna betraktas som ett begrepp. Vi återkommer till det i analysen.

En del anser att det är svårt att kombinera Skinners krav på att analysera enstaka språkhandlingar i en given kontext med Kosellecks diakrona analys, eftersom det är svårt att göra historieskrivningen korrekt med hjälp av utvalda kontexter. Det finns exempel på när Skinner avfärdar den diakrona analysen, men samtidigt har han själv gjort begreppshistoriska studier med diakrona inslag (Kurunmäki & Marjanen 2018, s.208-209). Mot bakgrund av det resonemanget har vi landat i att vår analys bör innehålla båda delarna – trots att den vilar på Skinners snarare än Kosellecks teori. Uppsatsen gör inte anspråk på att redogöra för en korrekt historieskrivning, utan att skildra kontexten beskriven i källmaterialet.

Nämnvärt är avslutningsvis den reliabilitetsutmaning som kommer med den här typen av textanalys. Även om vi bedömer oss ha gjort ett noggrant och professionellt arbete med analysen av källmaterialet finns det naturligtvis alltid en mänsklig faktor vid värdering och tolkning av text. Vi har ansträngt oss för att garantera en hög nivå av intersubjektivitet och vi är övertygade om att en motsvarande studie av samma material men med andra textanalytiker hade landat i en till huvudsak liknande analys. Samtidigt vill vi tydliggöra vår medvetenhet om att egna intressen och utgångspunkter kan påverka läsning och tolkning av källmaterial.

4. Material

Vårt material kan delas upp i två delar. Bakgrunden innehåller visserligen delar hämtade från Dick Harrisons text i Magasinet Neo, men den kompletteras också av tryckta böcker. Analysen bygger på relevanta artiklar från olika författare, men som alla är publicerade i någon av våra utvalda borgerliga tidskrifter: Magasinet Neo, Svensk Tidskrift och Timbro – framförallt genom Smedjan. Magasinen och tidningarna i fråga erbjuder en djupare diskussion om begreppet borgerlig än vad som finns att läsa både i partiernas egna idéprogram och dags- och kvällstidningar. Texturvalet utgör långtifrån allt som har skrivits av borgerliga om begreppet – om än det relevanta som har skrivits i de utvalda källorna.

4.1 Magasinet Neo

Neo var ett obundet borgerligt samhällsmagasin som verkade mellan 2005 och 2015. När Neo grundades hade tidningen den politiska beteckningen liberal, men den byttes under 2012 till borgerlig. I magasinet diskuteras genomgående begreppet borgerlig under en tid på tio år då det i allra högsta grad var under förändring (Magasinet Neo).

4.2 Svensk Tidskrift

Svensk Tidskrift kom ut i sin nuvarande form första gången 1911, men den har anor från 1865. Tidningen beskrivs som ett forum för borgerlig idédebatt och ämnena som diskuteras är utöver politik också bland annat ekonomi och kultur. Ägarna står för finansieringen tillsammans med annonser och bidrag (Svensk Tidskrift). Tidningen har funnits så pass länge att man med hjälp av dess material tydligt kan följa utvecklingen av begreppet under den tidsperiod som undersöks.

4.3 Timbro, Smedjan

Tankesmedjan Timbro är Nordens största marknadliberala tankesmedja och finansieras av Svenskt Näringsliv. Dess uttalade mål är att bilda opinion för marknadsekonomi, fri företagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle (Timbro). Smedjan är Timbros nättidning. Den grundades 1986 av Timbros dåvarande VD Mats Johansson och hette då ”Marknadsekonomisk tidskrift”. Tidningen återstartades 2017 som nättidning och är idag en plattform för marknadliberal opinionsbildning och borgerlig debatt (Smedjan).

4.4 Om skribenterna

- Dick Harrison är författare och professor i historia vid Lunds universitet (Lunds universitet 2014).
- Fredrik Haage är journalist och författare. Han har bland annat arbetat som talskrivare åt Kristdemokraternas Göran Hägglund samt som chefredaktör på Svenska Nyhetsbyrån (Tribell 2011, s.11).
- Krister Thelin är jurist och har bland annat arbetat som statssekreterare på justitiedepartementet under regeringen Bildt (Axess, Thelin).
- Lars Anders Johansson är en liberalkonservativ journalist som bland annat har arbetat för Svensk Tidskrift och Timbro. Han har studerat litteraturvetenskap, historia, idéhistoria och journalistik vid Uppsala universitet (Lars Anders Johansson).
- Lars Tobisson är en svensk politiker och doktor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. Han var riksdagsledamot för Moderata samlingspartiet år 1979–2001 (Riksdagsförvaltningen, 2023).
- Paulina Neuding är journalist och jurist. Hon arbetar på Svenska Dagbladets ledarredaktion men har tidigare varit chefredaktör för såväl Magasinet Neo, som Kvartal och Bulletin (Paulina Neuding).
- PJ Anders Linder är borgerlig debattör och chefredaktör för Axess Magasin (Axess, Linder). Han har bland annat en bakgrund som politisk chefredaktör på Svenska Dagbladet samt som chef på Timbro (Tribell 2011, s.13).
- Svend Dahl är doktor i statsvetenskap och chefredaktör för Timbros Smedjan (Timbro, Dahl).

5. Analys

5.1 Före Alliansen

Fredrik Haage skriver att man på 1970-talet nästan kunde likställa termerna borgerlighet och medelklass (Haage 2015). Samtidigt lyfter Dick Harrison att Socialdemokrater gärna använde ordet borgerlig som ett slags skällsord mot oppositionen. Andra, mer faktiska skällsord, som var populära under den här tiden var till exempel kälkborgare, borgarbracka och småborgare (Harrison 2014). Det är uppenbart utifrån ett synkront perspektiv att en stor del av orden som kopplas till det undersökta begreppet under den här tiden var skällsord, vilket i sin tur diakront förklaras av den historiska kontexten då Socialdemokraterna styrde landet och med det även mycket av det politiska perspektivet. Skällsorden kan ses som en reaktion mot att man som borgerlig avvek från normen.

Harrison beskriver vidare hur den nidsbild som hade målats upp av borgerliga under 1900-talet bidrog till att det långtifrån alltid upplevdes vara en självklarhet att anamma borgerlig som benämning för den egna politiska positionen. De gånger man använde ordet var det ofta för att skapa ett motsatsförhållande till socialismen (Harrison 2014). Detta liknar den av Skinner beskrivna retoriska manöver som man politiskt kan ägna sig åt för att beskriva sina idéer i relation till sin motståndare.

Centerpartiets dåvarande partiledare Thorbjörn Fälldin (1971-1985) gjorde tydligt att han inte tänkte kalla sig borgerlig. Han föredrog att benämna sig som icke-socialist. Detsamma gällde fler borgerliga partiledare under 70- och 80-talen (Harrison 2014). Dessutom beskriver Lars Tobisson hur partierna vid den här tiden ofta var oense. Åtminstone på partiledarnivå. Borgerlig samverkan var mer populärt bland väljarna än hos partiledarna själva (Tobisson 2016). En del partiledare föredrog att definiera sig genom vad man var emot istället för att använda ett neutralt eller positivt värdeladdat ord för det man står för. Kanske för att det inte ännu fanns ett sådant som man var bekväm med. Begreppet borgerlig var alldeles uppenbart fortfarande kontroversiellt.

PJ Anders Linder menar att även termen mittenpolitik användes som benämning för borgerliga partier innan de ingick i allianssamarbetet (Linder 2011, s.15-30). Ordvalet skulle eventuellt kunna tolkas i en kontext där Socialdemokraterna hade styrt landet utan avbrott i

fyrtio år. Mitten måste utåt betraktas som mindre radikalt än benämningar som borgerlig eller höger.

Harrison lyfter att det för socialister alltid har varit en självklarhet att kalla sig för just socialister, medan det historiskt har varit mer sällsynt att moderater, folkpartister eller andra icke-socialister har benämnt sig som borgerliga. Först när Allmänna valmansförbundet anammade benämningen fullt ut kunde skällsordet påbörja en resa mot en i borgerliga kretsar svagt positiv värdeladdning. Flera decennier senare följde Folkpartiet (i dag Liberalerna) och Centerpartiet efter och började kalla sig borgerliga (Harrison 2014). Detta kan dels tänkas förklaras av den kontext som tidigare diskuterats, men faktumet antyder också att det kan vara så att begreppet borgerlig inte betraktas som lika tydligt sammankopplat med idéer som exempelvis socialism och andra uttalade ideologier.

År 1991, när Kristdemokraterna kom in i Sveriges riksdag, blev borgerligheten bredare och en borgerlig regering kunde bildas (Thelin 2022). Detta gjordes även möjligt eftersom Centerpartiet övergick till att kalla sig borgerligt istället för icke-socialistiskt år 1990, skriver Linder (Linder 2011, s.15-30). Hela den här perioden, från borgerliga nidsbilder och skällsord, till att borgerliga partier anslöt sig till beteckningen borgerlig och samarbetade år 1991 är ett exempel på vad Skinner beskriver som en retorisk manöver. Det visar på att erfarenheter och associationer kopplade till begrepp kan förändras över tid och stämmer väl överens med Skinners syn på begreppshistoria.

5.2 Under Alliansen

Under 2000-talet började fler politiskt betecknade icke-socialister att definiera sig som borgerliga. Dessutom menar Harrison att traditionellt borgerliga dygder och värderingar också i större utsträckning kunde betecknas som just borgerliga utan problem. Ordet borgerlig hade en mycket mer positiv klang under allianstiden än på 1970-talet. Många av värderingarna som är kopplade till begreppet har blivit centrala både i samhället och inom politiken, såsom entreprenörskap, tron på familjen och hemmet. Harrison beskriver de borgerliga partiernas gemensamma ideologiska nämnare under den här tiden som fortsatt icke-socialistisk, men även marknadsekonomisk (Harrison 2014).

PJ Anders Linder skriver att borgerligheten under den här tiden är att betrakta som samma sak som det idégods som Allianspartierna delar. Mitten-höger-begreppet som används i många andra länder, till exempel i Storbritannien, har samma betydelse som det svenska begreppet borgerlig (Linder 2011, s.15-30). Det är intressant att begreppet borgerlig tycks ha fyllts med mer innehåll sedan tiden före Alliansen. Gemenskapen bygger inte bara på motsatsord till socialism, utan även på egna idéer och värden, som marknadsekonomi. Dessutom kan begreppet förklaras i ett internationellt sammanhang utan att handla om klass – åtminstone om man ska tro Linder.

Linder är samtidigt tydlig med att poängtera att borgerligheten och de fyra borgerliga partierna i Sveriges riksdag inte är samma sak. Det finns fler drivkrafter och idéer bakom partiernas ställningstaganden och många som aktiverar sig i partier gör det av helt andra skäl än rent idémässiga (Linder 2011, s.15-30). Borgerligheten och borgerliga idéer existerar helt enkelt utanför partipolitiken. Precis som att ett parti kan börja beteckna sig som borgerligt kan ett parti sluta betraktas som borgerligt, beroende på vilken politik det för. Vi återkommer till den diskussionen senare.

Paulina Neuding beskriver hur människor som röstar på klassiskt borgerliga partier ändå under den här tiden kan ha svårt att känna igen sig i vad hon kallar för den borgerliga identiteten – en som kan förknippas med något finare än det man själv betraktar sig som. Begreppet blir i Neudings skildring nästintill en synonym till överklass eller åtminstone övre medelklass. Ändå har Magasinet Neo, som hon är chefredaktör för, år 2012 bytt epitet från liberal till borgerlig (Neuding 2012). Kanske kan det vara så att den Alliansregering som då styrte Sverige i sex år har normaliserat begreppet även för den som normalt inte känner sig välkommen i den så kallade borgerliga gemenskapen. En politik som rör sig vänsterut och en estetik som inte längre ser så lyxig ut kan ha luckrat upp bilden av vad som är borgerligt och synkront förändrat innehållet av begreppet.

Neuding hänvisar till ekonomen och historikern Deirdre McCloskey, som har skrivit om borgerliga dygder. Hon skriver att “samhällen som premierar samtal, förhandling och handel framför konflikt och erövring, som tolererar innovation och nymodigheter även om det äventyrar traditionell försörjning, blir inte bara rika. De ger enskilda människor både frihet och värdighet”(Neuding 2012). Utgångspunkten att begreppet borgerlig innebär ett antal dygder komma ur värden om frihet och tolerans, menar Neuding, verkar vara någonting

många liberaler kan skriva under på (Neuding 2012). Medan magasinets förändrade beteckning säger något om att begreppet har blivit mer normaliserat säger motiveringen bakom detsamma att begreppet fortfarande inte är självklart – likt den borgerliga identiteten som Neuding själv inte upplever sig tillhöra fullt ut. Vidare ska nämnas att de dygder som kommer från McCloskey är lika de traditionellt borgerliga dygderna som beskrevs i bakgrunden. Ur ett diakront perspektiv verkar borgerliga dygder inte förändras påtagligt över tid.

Även om borgerlighetens väljarbas har ökat kraftigt i antal under den här tiden ses en klassisk borgerlig väljare fortsatt som en person ur den övre medelklassen, menar Neuding. Det som faktiskt har förändrats är att människor som inte känner igen sig i den borgerliga identiteten har börjat rösta på Alliansen och numera benämns som allmänborgerlig. Benämningen gör borgerligheten mindre partipolitisk. I samma text konstaterar Neuding att begreppet borgerlig under den här tiden har fått en mer folklig klang. Kristdemokraternas dåvarande partiledare Göran Hägglund beskrev att ordet skulle vara för “vanligt folk” (Neuding 2012).

Lars Anders Johansson beskriver borgerligheten som “ett samlingsnamn för de ickesocialistiska och icketotalitära partierna och grupperna inom svensk politik och samhällsdebatt, med andra ord liberaler och konservativa”(Johansson 2013). Johansson nämner att det under allianstiden diskuteras om det finns en konflikt mellan benämningarna borgerlig och liberal. En del menar att borgerlig och konservativ mer är att betrakta som synonymer. Begreppet borgerlighet kommer, som nämnt, från benämningen för de medeltida städernas befolkning. Det syftar inte på adeln eller någon feodal livsstil, skriver Johansson. Eftersom borgerlighetens och kapitalismens framväxt samverkade har den liberala marknadsekonomin alltid varit tätt sammankopplad med begreppet. Han menar att begreppsfrskjutningen inte drivs av de som kallar sig borgerliga, utan av de som har av sagt sig benämningen för sig själva. Själv använder Johansson precis som Neuding termen allmänborgerlig för att beskriva Alliansens väljare (Johansson 2013).

Johanssons beskrivning av borgerligheten bidrar med ytterligare en synkron dimension. Han lägger till icke-totalitär på listan över innehåll och nämner även att de som lever upp till definitionen av vem som är borgerlig är liberaler och konservativa. Johanssons beskrivning av alliansväljarna som allmänborgerliga kommer av att han, liksom många fler, betraktade Alliansen som ett borgerligt samarbete. Detta trots att det fanns ett intresse av att fylla

begreppet med en ny innebörd, att göra en retorisk manöver. Eller, att beskriva begreppet för vad det verkligen innebär, skulle säkert någon hävda.

Som exempel på detta lyfter Dick Harrison den debatt om beteckningen borgerlig som Erik Bengtzboe, då ordförande för Moderata Ungdomsförbundet, satte igång i en debattartikel i Dagens Nyheter år 2012. Han tog avstånd från den borgerliga stämpeln och menade att moderpartiet Moderaterna borde göra samma sak. Bengtzboe beskrev bland annat att begreppet inte längre kan betraktas som något som samlar grupper, utan snarare som något som lämnar människor utanför. Dessutom menade han att begreppet fokuserar för mycket på identitet och därför inte lämnar utrymme åt utveckling av ideologi – alltså av liberala och konservativa idéer (Harrison 2014). Här finns en uppenbar konflikt om definitionen gällande om man fyller begreppet med moderna ideologiska idéer eller anser att det är förlegat och skrämmer iväg väljare. Bengtzboe beskriver ett motsatsförhållande mellan traditionella ideologier och begreppet borgerlig – som han menar mer är att betrakta som en identitet.

Harrison nämner vidare att debattartikeln möttes av en replik från ett antal liberala debattörer med rubriken “Borgerlighet är inte överklassfasoner”. De skrev att borgerliga ideal om bildning, företagsamhet och individen i centrum är fullständigt centrala värden för Alliansen och menade helt enkelt att begreppet mycket väl fungerar som en nutida ideologisk kraft. Debatten gäller visserligen Bengtzboes artikel, men går även att se i ljuset av den nya profil som Fredrik Reinfeldt arbetade fram för Nya Moderaterna. Likt Bengtzboes tankar skulle pärlhalsband och allt som kunde andas traditionella borgerliga städas bort till förmån för en mer avslappnad, visionär och handlingskraftig känsla (Harrison 2014). Trots att väljarkåren rörde sig högerut, och har gjort under hela 2000-talet, valde Fredrik Reinfeldts Allians inte sällan att ställa sig till vänster om sina egna väljare. Nya Moderaterna fokuserade på att vinna mittenväljare och anpassade politiken efter det (Johansson 2018a).

Harrison menar själv att man såklart kan göra som Bengtzboe och prioritera etablerade ideologier såsom liberalism och konservatism när man profilerar sitt parti, men att man riskerar att kasta ut barnet med badvattnet om man totalt avsäger sig begreppet borgerlig. “Alltför mycket skiljer de svenska borgerliga partierna åt för att de, särskilt i valtider, bör tacka nej till att lyfta fram den ideologiska grund de trots allt har gemensamt”, skriver han (Harrison 2014). I det här fallet beskrivs begreppet som något praktiskt i valtider snarare än i termer av en naturlig gemenskap.

Dessutom lyfter Harrison att begreppets spretighet kan vara en styrka, eftersom den öppnar upp för att göra ett fritt val av vilket innehåll man ska fylla borgerlig med. Vissa självklarheter finns naturligtvis: som tron på marknadsekonomi och individens rätt. Harrison menar att bildning borde läggas till, eftersom det har varit ett kärnvärde hos borgerligheten förr. Samtidigt konstaterar han att när alliansföreträdare talar visionärt så handlar det om tillväxt och arbete snarare än om kunskap (Harrison 2014). Detta får betraktas som att näringslivsborgaren är alltså dominerande under denna tid – åtminstone i Alliansen.

Lars Anders Johansson hänvisar också till Erik Bengtzboes debattartikel, som han menar är historielös. Enligt Johansson är det den allmänborgerliga agendan som ligger bakom Alliansens båda valsegrar. Han skriver vidare att Bengtzboes misstag är att han betraktar begreppet borgerlig som något som är kopplat till en viss estetik. Det stämmer visserligen att förra sekelskiftet var en borgerlig storhetstid, skriver Johansson. Det var en tid av ekonomisk frihet, fri rörlighet, globalisering och frihandel. Marknaden har också möjliggjort friheten att göra estetiska val, som inom arkitektur där fina stadsdelar vuxit fram. Östermalm kan exempelvis betraktas som estetiskt borgerlig medan miljonprogrammen kopplas till modernismen och socialdemokratin. Det Bengtzboe missar är att en självklar del av borgerligheten är framåtskridandet. Livsstil och estetik förändras även hos de borgerliga (Johansson 2013).

Både Nya Moderaterna, som gjorde sig av med den traditionellt borgerliga estetiken, och Johansson, som får betraktas som en anhängare av densamma, talar om de politiska idéerna som framåtskridande. Kanske är det inte så konstigt mot bakgrund av att man politiskt är emot för mycket statlig kontroll och förespråkar frihet och marknadsekonomi. Man kan också se det som att Johansson menar att man kan ha två tankar i huvudet samtidigt, att det är möjligt att ha en borgerlighet som politiskt är progressiv, men att den borgerliga estetiken inte behöver försvinna för det.

Även PJ Anders Linder lyfter författaren McCloskeys formulerade borgerliga dygder. Genom att följa borgerliga dygder kan man, som han skriver, “förädla sin personlighet, förvärva en förmögenhet och förstärka det bredare samhället” (Linder 2011, s.8). Exempelvis är det borgerligt att spara snarare än att ta lån. Bygger man sin egen lilla förmögenhet motverkar man maktkoncentration i samhället i stort. PJ skriver vidare att det är borgerligt att uppskatta

och verka i civilsamhället, därför att det är där som borgerliga dygder formas och frodas. Politikens främsta syfte är enligt borgerligheten att skapa ett ramverk för människors liv. Mycket mer ambitiöst behöver det inte vara, för resultat är viktigare än ambition. Borgerligheten är också medveten om risken för politiska misstag och värnar därför maktbalans i samhället (Linder 2011, s.15-30).

Utöver McCloskeys dygder går även Linders ytterligare ideal hand i hand med de historiska borgerliga idealen. Även maktbalans är något som enade liberaler och konservativa en gång i tiden. Det är intressant att det beskrivs som borgerligt att framförallt fokusera på politiska resultat, för i praktiken innebär det att borgerligheten är pragmatisk till sin natur. Linder diskuterar vidare att det är en borgerlig dygd att spara pengar för att vara fri från staten, och att det förutsätter maktbalansen i samhället mellan privat sektor, civilsamhälle och stat. Detta återfinns i den faktiska politiken. Även hos Alliansen, trots att samarbetet rört sig pragmatiskt mot mitten, finns exempel som jobbskatteavdraget.

Harrison menar som nämnt att det enda traditionellt borgerliga idealet som inte har återkommit under tvåtusentalet är det om bildning (Harrison 2014). Utifrån Skinners teori skulle man kunna förklara förändringen som har inneburit att fler kallar sig för borgerliga som ett resultat av en politiskt medveten retorisk manöver. Man kan också välja att se det som ett resultat av samhällsutvecklingen, eftersom borgerliga värderingar har fått vad Harrison beskriver som en renässans – och att benämningen för dessa därför också borde få det. Det är intressant att han nämner att bildning kanske är det enda idealet som inte har kommit tillbaka under den här tiden. Kanske kan det förklaras av att en idétradition blir mindre djup när den blir större – att den breddas helt enkelt.

Samtidigt utmanas den föreställningen av Linder, som skriver om begreppet borgerlig som identitet och klass. Han menar att det fortfarande går att identifiera en borgarklass bland medelklassen. Den kännetecknas, menar han, av bildning, självständighet och familjetradition. Detta behöver inte ha något att göra med vad medlemmarna i gruppen faktiskt tycker politiskt (Linder 2011, s.15-30). Här finns alltså en oenighet om huruvida bildningen lever kvar som ett ideal eller inte. Kanske kan det vara så att den har försvunnit från borgerliga politiska ideal, men stannat kvar i andra borgerliga kretsar som rör identitet – där klasstillhörighet och kultur är mer centralt.

5.3 Efter Alliansen

Johansson skriver att Sverigedemokraternas allt högre valresultat har inneburit att borgerliga partier numera behöver utkämpa ett tvåfrontskrig. Den nya politiska spelplanen har skapat splittring bland de borgerliga partierna – som tidigare kunde enas i sitt motstånd mot Socialdemokraterna, men som är oeniga om hur man ska förhålla sig till Sverigedemokraterna (Johansson 2018a). Det är alldeles uppenbart att det har uppkommit en ny förklaring bakom den illokuta aspekten bakom användningen av begreppet efter att borgerligheten numera utmanas både från höger och vänster. Det går inte längre att bara definiera sig utifrån sin ickesocialism, eftersom en sådan definition innefattar en grupp som kan betraktas som för bred.

Johansson hänvisar till Markus Uvells bok *Bakslaget* i vilken Uvell gör skillnad mellan Sverigedemokraterna och borgerliga partier. Han menar att Sverigedemokraterna inte delar det borgerliga idealet om att särskålla offentliga institutioner och det civila samhället. Borgerligheten stråvar efter att skydda den civila sfären från politiska ingrepp, medan Sverigedemokraterna ser institutionerna som verktyg för social och kulturell förändring (Johansson 2018a).

Svante Nordins uppdelning mellan kontrakts- och projektpartier kommer till användning för Johansson när han beskriver skillnaden mellan borgerliga och sverigedemokrater. Borgerliga, alltså liberaler och konservativa, ansluter sig till kontraktsidén. De ser de politiska institutionerna som ett ramverk inom vilket samhället fritt kan utvecklas. Socialister och Sverigedemokrater däremot, ser samhället som ett projekt. Mot denna bakgrund kan Sverigedemokraterna inte betraktas som ett borgerligt parti, menar Johansson (Johansson 2018a). Splittringen bland de borgerliga partierna efter Januariavtalet och Tidöavtalet har bland annat tagit sig i uttryck i form av att man har anklagat varandra för att inte tillhöra en borgerlig sida eller att inte bedriva borgerlig politik, likt vad som finns beskrivet i bakgrunden.

Johansson poängterar i en annan text att det, likt vad Uvell har beskrivit om värnandet av den civila sfären, ligger i borgerlighetens essens att skydda individ, familj och civilsamhälle från staten. Han likställer det med liberalkonservativa idéer, som enligt honom handlar om att skydda och värna alla ovanstående delar – när de går att kombinera. Han för dessutom ett

resonemang om att liberalismen just nu är själva stabiliteten i borgerligheten – eftersom det finns konservativa tendenser att flörta med nationalistiska och främlingsfientliga krafter (Johansson 2018b).

Fredrik Haage lyfter PJ Anders Linders tes om att det starkast definierande bandet mellan liberalism och konservatism – och därigenom också centrat i begreppet borgerlig – är tron på politikens gränser, ytterst de klassiska konstitutionalistiska grundsatserna, likt Johanssons beskrivning. Haage håller med, men menar att det är en för snäv, politisk syn på borgerligheten. Han erkänner att Linder har talat om att även en viss typ av kultur är borgerlig, men det räcker inte heller. Vidare är den bildning som Harrison bland annat talar om kanske ett rekvisit för borgerligheten, men inte ett bevis. McCloskeys dygder är inte heller tillräckliga enligt Haage (Haage 2015).

Haage hänvisar till den liberalkonservative Michael Oakeshotts tankar om att det goda samhället bestäms av sedvana och praxis. Samhällets regler är inte hämtade ur religion eller intellektuell deduktion, utan hos hävd och vana. Ett borgerligt samhälle har gränser både för vad som är tillåtet politiskt i grundlagen och för vad som är privat och inte, och som Haage uttrycker det vidare: “Gränser inte bara för myndigheters rätt till avlyssning, utan även för hur bar överkroppen ska vara under sommaren” (Haage 2015).” Han fortsätter: “Det privata hålls skilt inte bara från det politiska utan även från det offentliga och till och med från grannen”(Haage 2015). En person med sådana ideal är borgerlig. Och det gäller oavsett inkomst eller bildningsnivå (Haage 2015).

Frågan om huruvida en borgerlig väljare och en borgerlig person är samma sak svarar Haage inte på. Däremot är det intressant att han bidrar med ytterligare en dimension av begreppet. Tidigare har det talats om borgerlig som identitet, med klass, estetik samt som politik – men inte så tydligt kulturellt som ovan. Tanken att en borgerlig person inte bara önskar sätta gränser för staten (politiskt) utan också för grannen (privat) går hand i hand med traditionella, gamla, borgerliga ideal om att kunna anpassa sig efter privat och offentlig sfär. Det är, med den ursprungliga definitionen av begreppet, mer borgerligt att drömma om ett staket än om att ha en kristallkrona i taket.

Svend Dahl lyfter att det senaste decenniets politik har präglats av populism. Svensk borgerlighet har tänkt att populismen kommer att försvinna den dagen man får ordning på

migrationen och integrationen. Men Dahl anser att man gör det för enkelt för sig när man antar att populismen och borgerligheten står i direkt motsats till varandra. Han väljer att i viss mån koppla samman begreppen. Dahl beskriver borgerlig ideologi som en aldrig färdig blandning mellan liberalt, konservativt och folkligt. Kortfattat menar han att den svenska borgerligheten har misslyckats med att bedriva folklig politik. Det har i sin tur varit en bidragande faktor till att Sverigedemokraterna och populismen i stort har vuxit (Dahl 2022).

Dahl utvecklar: “Från den småländska självägande bonden som ville bruka sin jord i fred till Bohusläns och Västerbottens frikyrkliga som själva ville ha makten över hur gudstjänsten skulle utformas”(Dahl 2022). Den frihetslängtan, som skulle kunna betraktas som populistisk, är också borgerlig. Sverige har haft folkliga traditioner i de borgerliga partierna. Som exempel på detta nämner han den frisinna liberalismen och rötterna i lantbruk, skogsägande och småföretagande. Dessa har enligt Dahl blivit överröstade av en teoretisk storstadliberalism. En statsindividualism som tror att staten kan ge medborgarna frihet (Dahl 2022).

Han gör samtidigt en distinktion mellan det borgerliga och det populistiska. Det borgerliga handlar om att kringskära den politiska makten medan populismen vill förstärka majoritetens makt (Dahl 2022). Utifrån Skinners illokuta aspekt kan ovanstående argumentation betraktas som ett sätt att förklara varför de partier som kallar sig för borgerliga tappar stöd i Sverige till Sverigedemokraterna. Dahls beskrivning av den politiska skillnaden mellan populism och den borgerliga idén går hand i hand med den analys som Johansson gör om skillnaden mellan Sverigedemokraterna och borgerliga partier samt den uppdelning mellan kontrakts- och projektpartier som Svante Nordin gör.

Han beskriver samtidigt vad han menar har kommit att bli ett falskt motsatsförhållande. Tanken att svensk borgerlighet är folklig eller populistisk är det ingen som har uttryckt tidigare i vårt källmaterial, så man kan, givet kontexten av ett växande Sverigedemokraterna, tolka det Dahl gör som en retorisk manöver – att ge ett negativt värdeladdat ord en mer positiv klang. En önskan om att borgerligheten ska omfamna sin motståndare. Samtidigt lyfter Dahl intressanta exempel på vad som kan kallas för en folklig borgerlighet, och det går i linje med det Neuding skriver om Göran Hägglunds uttalande om folklighet. Däremot måste det betraktas som något som inte går ihop med Harrisons beskrivning av den borgerliga historien. Visserligen kommer begreppet inte ur benämningen av överklassen, men den

bildning som bland andra Harrison lyfter som ett centralt borgerligt värde låter inte särskilt lik den borgerlighet Dahl beskriver. Ytterligare en reflektion man kan göra är att Dahl dels anklagar många av de värden som Alliansen stod för som ansvariga för populismens framväxt samtidigt som borgerligheten kanske aldrig har varit så folklig som just då.

6. Slutsats

På ett generellt plan, genom att gå upp en abstraktionsnivå, finns i vårt källmaterial stöd för slutsatsen att begreppet borgerlig har diskuterats på tre olika sätt vid våra analyserade tidpunkter. Under 70- och 80-talen handlade debatten om huruvida man ska kalla sig för borgerlig över huvud taget. Under Allianstiden diskuterades begreppet framförallt utifrån det faktum att politiken rört sig mot mitten och att det fanns röster som undrade om begreppet ens behövdes när man kunde formulera sin politiska beteckning i förhållande till antingen Alliansen, eller dess innehållande ideologier. Begreppsdebatten väcktes på nytt i samband med att Alliansen på nationell nivå splittrades. Den här gången handlar det inte om en ovilja att kalla sig borgerlig – utan snarare om ett försvar för att ens egen politiska linje är den som är mest borgerlig. Begreppet har också blivit centralt för att beskriva förhållandet mellan borgerliga partier å ena sidan – och Sverigedemokraterna å andra sidan. Samma självklara uppdelning hade inte gått att göra med begrepp som exempelvis höger eller konservativ.

Kontexten hänger nära samman med den synkrona utvecklingen. Begreppet har gått från att politiskt primärt användas som skällsord – detta under en tid då man hellre beskrev sin politiska ståndpunkt i negationsform, till att alla partier som kallar sig för borgerliga enades i ett framgångsrikt gemensamt regeringssamarbete, för att sedan tävla om vem som gör det mest borgerliga vägvalet. Den här utvecklingen säger oss också något om den retoriska manöver som borgerliga under en lång process har lyckats med. Förr hade begreppet en negativ laddning även inom de egna leden, medan det idag har en mer positiv klang – om än inte hos alla.

Den debatt som pågick under Alliansen, om huruvida begreppet borgerlig signalerar för mycket klass och identitet, har också utvecklat betydelsen av begreppet. Idag ses det som så vidsträckt i vissa läger att man både kan tala om att borgerligheten har gått miste om både sin bildnings- och folklighetstradition. Genomgående i vår analys syns spår av den skillnad man kan göra mellan bildnings- och näringslivsborgerenskap. Medan Alliansen å ena sidan anklagas för att ha varit för vänster anklagas den också för att tala om arbete och ekonomi, men inte om bildning som egenvärde.

I inledningen utlovades en analys som berör frågorna om vad som är borgerlig politik och om det borgerliga är mer än bara politik. Frågan om vad som är borgerligt rent politiskt är kanske

den som källorna har varit som mest ense om. Någon tycker visserligen att borgerlig politik är en tro på marknadsekonomi och någon annan att det är folkligt och resultatriktat – men gemensamt finns en uppfattning om att liberala och konservativa idéer kan betraktas som borgerliga. Dessutom beskriver skribenterna på olika sätt borgerlig politik som ett ramverk utan stora ambitioner, vilket går i linje med Svante Nordins uppdelning mellan kontrakts- och projektpartier.

Svårare är att beskriva vad mer som innefattar begreppet. Baserat på analysen kan man med fördel dela upp innehållet i två huvudkategorier: idé och identitet. Det finns borgerliga politiska idéer och tankar. Men det verkar också finnas kvar en identitetsaspekt från förr, när begreppet framförallt betraktades som en klass. Den interna debatten i Alliansen tydliggör att det även finns något som kan betraktas som borgerlig estetik. Delen om borgerlig kultur är mer komplicerad eftersom den å ena sidan kan betraktas som nära kopplad till borgerlig identitet och klass. Å andra sidan menar både Dick Harrison och Lars Anders Johansson att det finns ett borgerligt sätt att förhålla sig till det privata och offentliga – och att det sättet att tänka existerar i Sverige oavsett klasstillhörighet.

7. Källförteckning

Aftonbladet, 2022. "Löf och Kristersson i bråk om borgerligheten: 'Himlen föll ned'.

Nyhetsartikel. 2022-08-17. [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/a7XK8M/loof-och-kristersson-i-brak-om-borgerligheten>

Hämtad 2023-05-15.

Axess, Linder = Axess Magasins hemsida. PJ Anders Linder. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.axess.se/skribent/pj-anders-linder/>. Hämtad 2023-05-14.

Axess, Thelin = Axess Magasins hemsida. Krister Thelin. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.axess.se/skribent/krister-thelin/>. Hämtad 2023-05-18.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, s.17-45.

Bergström, Göran & Ekström, Linda, 2018. "Tre diskursanalytiska inriktningar" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, s.253-301

Dahl, Svend, 2022. "Att lämna folk i fred är borgerlighetens kärna". Smedjan. 2022-11-28.

[Elektronisk] <https://timbro.se/smedjan/att-lamna-folk-i-fred-ar-borgerlighetens-karna/>

Hämtad 2023-05-18.

Haage, Fredrik, 2015. "Borgerlighetens gränser". Svensk tidskrift. 2015-05-15. [Elektronisk]

<https://www.svensktidskrift.se/borgerlighetens-granser/>. Hämtad 2023-05-17.

Harrison, Dick, 2014, "Brackans comeback". Magasinet Neo nr 4/2014, s. 50-53.

<http://magasinetneo.se/artiklar/brackans-comeback/>

Johansson, Lars Anders, 2013. "Bortom kristallkronorna". Svensk tidskrift. 2013-03-15.

[Elektronisk] www.svensktidskrift.se/bortom-kristallkronorna/. Hämtad 2023-05-18.

Johansson, Lars Anders, 2018a. "Sverigedemokraterna är inte ett borgerligt parti". Smedjan. 2018-06-26. [Elektronisk]

<https://timbro.se/smedjan/sverigedemokraterna-ar-inte-ett-borgerligt-parti/>. Hämtad 2023-05-18.

Johansson, Lars Anders, 2018b. "Varför finns borgerligheten?". Smedjan. 2018-08-02.

[Elektronisk]. <https://timbro.se/smedjan/varfor-finns-borgerligheten/>. Hämtad 2023-05-18.

Kurunmäki, Jussi & Marjanen, Jani, 2018. "Begreppshistoria" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, s.179-216

Lars Anders Johansson = Lars Anders Johanssons hemsida. Biografi. [Elektronisk]

Tillgänglig: https://www.larsandersjohansson.se/?page_id=46. Hämtad 2023-5-18.

Linder, PJ Anders, 2011. "Välkommen till borgerligheten" i Tribell, Håkan (red). Borgerlig framtid. Stockholm: Timbro, s.15-30.

Lunds universitet, 2014. Dick Harrison. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.hist.lu.se/person/DickHarrison/>. Hämtad 2023-05-18.

Magasinet Neo = Magasinet Neos hemsida. Om Neo. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://magasinetneo.se/om-neo/>. Hämtad 2023-05-16.

Nationalencyklopedin. "Borgerlig". [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/borgerlig>.

Hämtad 2023-05-12.

Neuding, Paulina, 2012, "Visst är det borgerligt". Magasinet Neo nr. 4/2012.

<https://magasinetneo.se/artiklar/visst-ar-det-borgerligt/>

Nordin, Svante, 2017. Det politiska tänkandets historia. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Paulina Neuding = Paulina Neudings hemsida. Om Paulina. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://paulinaneuding.com/paulina/>. Hämtad 2023-5-18.

Pihlblad, Anders., 2012. *Ett partis fall och uppgång: berättelsen om de nya moderaterna*. Stockholm: Natur & Kultur.

Rajala, Amanda, 2022. Vård och omsorg i Tidöavtalet: En motivanalys av Moderaternas, Kristdemokraternas, Liberalernas och Sverigedemokraternas vård- och omsorgspolitik i Tidöavtalet. Kandidatuppsats vid Linnéuniversitetet HT22.
<http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1726402/FULLTEXT01.pdf>

Riksdagsförvaltningen, 2023. Lars Tobisson (M) - Riksdagen. [Elektronisk] Tillgänglig:
https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/tobisson-lars-m-_0245320188502
Hämtad 2023-05-18.

Smedjan = Timbros hemsida. Om Smedjan. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://timbro.se/smedjan/om-smedjan/>. Hämtad 2023-05-17.

Svensk tidskrift = Svensk tidskrifts hemsida. Om Svensk Tidskrift. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.svensktidskrift.se/om-svensk-tidskrift/>. Hämtad 2023-05-18.

SVT Nyheter, 2021. "Sabuni (L): Januariavtalet faller med regeringen". Nyhetsartikel.
2021-06-20. [Elektronisk]
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sabuni-l-januariavtalet-faller-med-regeringen>. Hämtad
2023-05-19..

Teorell, Jan., Bäck, Hanna, Hellström., Johan & Lindvall Johannes, 2020. 134 dagar: om regeringsbildningen efter valet 2018. Göteborg: Makadam.

Theelin, Krister, 2022. "Borgerlig valsamverkan är vägen till maktskifte". Smedjan.
2022-05-25.[Elektronisk]<https://timbro.se/smedjan/borgerlig-valsamverkan-ar-vagen-till-maktskifte/>. Hämtad 2023-05-18.

Timbro = Timbros hemsida. Om Timbro. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://timbro.se/om-oss/>. Hämtad 2023-05-18.

Timbro, Dahl = Timbros hemsida. Svend Dahl. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://timbro.se/person/svend-dahl/>. Hämtad 2023-05-17.

Tobisson, Lars, 2016, "Idylliskt". Magasinet Neo nr 2/2015. <https://magasinetneo.se/artiklar/idylliskt/>

Tribell, Håkan, 2011. "Om skribenterna", i Tribell Håkan (red). Borgerlig framtid: 15 essäer om samarbete, konflikt och reformer. Stockholm: Timbro, s.11-14.